

Trifolium diffusum - Wijdvertakte klaver

Enkele exemplaren langs de oostzijde van het Oosterduinse meer.

Triglochin palustris - Moeraszoutgras

Langs slootkanten in weilanden.

Verbascum blattaria - Mottenkruid

Enkele tientallen exemplaren op oude voerplaats nabij Langevelderslag.

Zannichellia palustris - Zannichellia

Algemeen in ondiepe sloten.

Ik dank Dick Hoek en Jelle van Dijk voor de doorgegeven nieuwe vondsten c.q. uitbreiding van bestaande vindplaatsen.

Voor nieuwe gegevens houd ik me zeer aanbevolen.

Ik wil nog verwijzen naar het artikel van Jelle van Dijk:

"De flora in en langs de sloten", de Strandloper 13e jrg. nr 3 (sept.1981); en naar twee stukken van Dick Hoek in deze Strandloper, n.l.

"Muurvegetaties in Noordwijk" te beginnen op pag. 22 en naar het artikel over het voormalige Golfbad, ook in dit nummer.

E.Aartse
Joh.Molegraafstr.6
2201 LK Noordwijk

Muurvegetatie in Noordwijk

Oorspronkelijk kwamen muurvegetaties in Nederland niet voor, misschien met uitzondering van Zuid-Limburg. Pas toen de aanvankelijk uitsluitend van hout gebouwde woningen, burchten en boerderijen vervangen werden door stenen bouwwerken, kwamen er vestigingsmogelijkheden voor soorten die aan steenachtige milieus zijn gebonden.

Vooraf de vroeger veel gebruikte zachte handvormsteen, onregelmatig van vorm en met veel spleten en vooral de ruwe, enigszins kruimelige, zachte kalkmortel verweerden na betrekkelijk korte tijd en waren vaak rijk begroeid.

De vestigingsmogelijkheden op nieuwere gebouwen zijn vaak zeer beperkt, omdat nu hardere bakstenen, veelal zeer regelmatig van vorm, en de harde Portlandcement worden gebruikt, die nauwelijks verweren.

De bestaande muurvegetaties hebben vaak te lijden van het slopen van oude bouwwerken, de nog steeds heersende schoonmaakwoede en de restauraties van kaden, grachten en historisch waardevolle gebouwen.

Zo verdween in het afgelopen jaar een oude muur langs de Zwanensteeg in Noordwijk-binnen, omwille van de woningbouw. Het was een rijke groeiplaats van o.a. Muurleeuwebek en Muurvaren.

Al veel eerder waren de muurvegetaties van de Nederlands Hervormde Kerk aan de Voorstraat het slachtoffer geworden van de restauratie. (deze restauratie werd overigens uitgevoerd om te voorkomen dat de kerk verder het slachtoffer zou worden van de muurvegetaties!)

Het afgelopen jaar werden de oude muren van de Algemene Begraafplaats aan de Oude Zeeweg onderzocht. De oudste muren zijn ongeveer 150 jaar oud en voor een

deel begroeid met Klimop. De muren zijn voorzien van zgn. steunberen (gemetselde steunen van baksteen) die niet verticaal, maar enigszins schuin aflopen. De rijkste vegetatie werd op deze steunberen aangetroffen, en plaatselijk op de muren, waar het oppervlak bijna horizontaal verloopt. Behalve het materiaal, de ouderdom en het verloop van muuroppervlak, zijn er nog een aantal factoren die de aanwezigheid van vegetatie en zelfs de soort vegetatie kunnen bepalen:

- de dikte van de muur, dikke muren kunnen veel vocht vast houden.
- de expositie van de muur (noord of zuid): muurkanten op het noorden zijn in het algemeen rijker begroeid omdat ze minder snel uitdrogen en het microklimaat minder extreem is. Ook de aanwezigheid van bomen (schaduw) kan belangrijk zijn.
- de ligging van de muren langs grachten en hij kademuuren die aan de straat grenzen, spoelt met het regenwater van de straat ook veel vuil mee. De Gele helmbloem heeft een sterke voorkeur voor deze muren.

Voordat hogere planten zich op een muur kunnen vestigen, moeten bacteriën, algen, schimmels en in een later stadium o.a. blad- en korstmossen al voor de nodige verwerking en humusvorming gezorgd hebben. Pas daarna kunnen de eerste pioniers van de hogere planten zich vestigen. Dit zijn vooral Liggend vetmuur, Vogelmuur, Straatgras, Grote weegbree en Kruipend struisgras. Pas in een veel later stadium kunnen soorten als Muurvaren, Muurleeuwebek, Tongvaren en Steenbreekvaren zich vestigen.

Hierna volgt een overzicht van de aangetroffen soorten op 18 steunberen van de Algemene begraafplaats.

Bij het schatten van het aantal en van de bedekkingsgraad werd de volgende methode gebruikt:

Dit is de uitgebreide schaal van Braun-Blanquet.

bedekking per soort	aantal exemplaren	aanduiding
minder dan 5 %	maximaal 4 per opname	1
minder dan 5 %	weinig, t/m 2 ex.per m ²	2
minder dan 5 %	veel, 3 tot 10 ex.per m ²	3
minder dan 5 %	zeer veel meer dan 10 ex/m ²	4
5 - 12 %	willekeurig	5
13- 25 %	willekeurig	6
26- 50 %	willekeurig	7
51- 75 %	willekeurig	8
76-100 %	willekeurig	9

Voor het schatten van de totale bedekking (dus alle soorten bij elkaar) geldt de volgende schaalverdeling:

1 - 5 %	1
6 - 25 %	2
26 - 50 %	3
51 - 75 %	4
76 -100 %	5

Deze getallen vindt u terug onderaan de Label op de volgende bladzijde.

De oppervlakte van de opname bedraagt ca 1.50 m².

soort	opname	bedekking per opname																	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Klimop - <i>Hedera helix</i>		8	6	7	6	6	6	-	7	?	2	2	-	?	2	2	7	6	2
Muurleeuwebek - <i>Linaria cymbalaria</i>		8	1	-	-	8	8	?	?	?	8	6	6	7	?	7	8	?	?
Steenkorstmos - <i>Xanthoria parietina</i>		4	4	3	4	4	3	?	2	4	4	2	-	2	4	4	4	4	-
Korstmos (2)- nog ongedetermineerd		2	2	3	4	3	-	6	2	2	3	4	2	1	2	-	-	-	-
Akkerereprijs - <i>Veronica arvensis</i>		2	1	2	1	2	-	-	-	-	2	2	3	2	2	2	-	-	-
Roodzwenkgras - <i>Festuca rubra</i>		-	2	-	-	-	-	-	-	2	3	3	4	?	3	3	3	-	-
Gewone paardenbloem - <i>Taraxacum s Vulgaria</i>		1	1	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	-	2	2	-	1	1
Bladmos (1) - nog ongedetermineerd		2	2	-	-	2	-	3	?	4	-	-	2	4	-	-	-	-	-
Dauwbraam - <i>Rubus caesius</i>		1	2	5	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	2	-	-	1	-
IJle dravik - <i>Brumus sterilis</i>		-	1	1	-	-	2	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Echt Walstro - <i>Galium verum</i>		-	-	-	1	-	-	-	-	2	1	2	-	4	1	-	-	2	-
Gewone melkdistel - <i>Sonchus oleraceus</i>		1	1	2	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Bladmos (2) - ongedetermineerd		-	-	-	-	-	-	-	-	?	3	4	4	4	-	-	4	-	-
Akkerwinde - <i>Convolvulus arvensis</i>		1	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Veldbeemdgras - <i>Poa pratensis</i>		3	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	4	-	-
Vlier - <i>Sambucus nigra</i>		-	-	-	-	-	5	6	-	-	5	-	-	-	7	-	-	-	8
Smalle weegbree - <i>Plantago lanceolata</i>		-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	3	-	-
Madeliefje - <i>Bellis perennis</i>		1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-
Gewone esdoorn - <i>Acer pseudoplatanus</i>		-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-
Muurvaren - <i>Asplenium rura muralis</i>		-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Muurpeper - <i>Sedum acre</i>		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	2	-	-	-	-	-
Gewoon biggekruid - <i>Hypochaeris radicata</i>		-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Roberts kruid - <i>Geranium robertianum</i>		-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Thrinicia <i>Leontodon taraxacoides</i>		2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Zandhoornbloem - <i>Cerastium semidecandrum</i>		-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Duizendblad - <i>Achilles millefolium</i>		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Zachte dravik- <i>Bromus mollis</i>		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	2	-	-	-
Hondsdrif - <i>Glechoma hederacea</i>		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
Straatgras - <i>Poa annua</i>		-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Middelst vergeet-mij-nietje <i>Myosotis arvensis</i>		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
totale bedekking per opname		5	3	4	3	4	5	3	4	3	4	4	3	4	4	4	5	4	5

In slechts één opname werden gevonden

	bedekking	opname
Grote vossestaart - <i>Alopecurus pratensis</i>	2	15
Akkerhoornbloem - <i>Cerastium arvense</i>	1	4
Kweek - <i>Elytrigia repens</i>	1	4
Harig wilgenroosje - <i>Epilobium hirsutum</i>	1	1
Kardinaalsmuts - <i>Euonymus europaeus</i>	1	17
Groot kaasjeskruid - <i>Malva sylvestris</i>	1	4
Canadese fijnstraal- <i>Erigeron canadensis</i>	1	12
Alpenbes - <i>Ribes alpinum</i>	1	7
Rimpelroos - <i>Rosa rugosa</i>	1	11
Liggend vetmuur - <i>Sagina procumbens</i>	2	12
Jacobs kruiskruid - <i>Senecio jacobae</i>	1	4
Rose vetkruid- <i>Sedum spurium</i>	1	12

Buiten de opnamen werden nog aangetroffen :

Look zonder look - *Aliaria petiolate*
 Fluitekruid - *Anthriscus sylvestris*
 Vroegeling - *Erophila verna*
 Gewoon nagelkruid - *Geum urbanum*
 Mahonie - *Mahonia aquifolium*
 Bitterzoet - *Solanum dulcamare*
 Lijsterbes - *Sorbus aucuparia*
 Echt bitterkruid - *Picris hieracoides*
 Sneeuwbes - *Symphoricarpus laevigata*

Trifolium diffusum - Wijdvertakte klaver

Enkele exemplaren langs de oostzijde van het Oosterduinse meer.

Triglochin palustris - Moeraszoutgras

Langs slootkanten in weilanden.

Verbascum blattaria - Mottenkruid

Enkele tientallen exemplaren op oude voerplaats nabij Langevelderslag.

Zannichellia palustris - Zannichellia

Algemeen in ondiepe sloten.

Ik dank Dick Hoek en Jelle van Dijk voor de doorgegeven nieuwe vondsten c.q. uitbreiding van bestaande vindplaatsen.

Voor nieuwe gegevens houd ik me zeer aanbevolen.

Ik wil nog verwijzen naar het artikel van Jelle van Dijk:

"De flora in en langs de sloten", de Strandloper 13e jrg. nr 3 (sept.1981); en naar twee stukken van Dick Hoek in deze Strandloper, n.l.

"Muurvegetaties in Noordwijk" te beginnen op pag. 22 en naar het artikel over het voormalige Golfbad, ook in dit nummer.

E.Aartse
Joh.Molegraafstr.6
2201 LK Noordwijk

Muurvegetatie in Noordwijk

Oorspronkelijk kwamen muurvegetaties in Nederland niet voor, misschien met uitzondering van Zuid-Limburg. Pas toen de aanvankelijk uitsluitend van hout gebouwde woningen, burchten en boerderijen vervangen werden door stenen bouwwerken, kwamen er vestigingsmogelijkheden voor soorten die aan steenachtige milieus zijn gebonden.

Vooraf de vroeger veel gebruikte zachte handvormsteen, onregelmatig van vorm en met veel spleten en vooral de ruwe, enigszins kruimelige, zachte kalkmortel verweerden na betrekkelijk korte tijd en waren vaak rijk begroeid.

De vestigingsmogelijkheden op nieuwere gebouwen zijn vaak zeer beperkt, omdat nu hardere bakstenen, veelal zeer regelmatig van vorm, en de harde Portlandcement worden gebruikt, die nauwelijks verweren.

De bestaande muurvegetaties hebben vaak te lijden van het slopen van oude bouwwerken, de nog steeds heersende schoonmaakwoede en de restauraties van kaden, grachten en historisch waardevolle gebouwen.

Zo verdween in het afgelopen jaar een oude muur langs de Zwanensteeg in Noordwijk-binnen, omwille van de woningbouw. Het was een rijke groeiplaats van o.a. Muurleeuwebek en Muurvaren.

Al veel eerder waren de muurvegetaties van de Nederlands Hervormde Kerk aan de Voorstraat het slachtoffer geworden van de restauratie. (deze restauratie werd overigens uitgevoerd om te voorkomen dat de kerk verder het slachtoffer zou worden van de muurvegetaties!)

Het afgelopen jaar werden de oude muren van de Algemene Begraafplaats aan de Oude Zeeweg onderzocht. De oudste muren zijn ongeveer 150 jaar oud en voor een